

Kónya István tájékoztatója

A Kúria ítélkező tevékenységéből, illetőleg jogegységet teremtő munkájából az ősz folyamán, október 7-én meghozott 3/2019. számú jogegységi határozatról szeretnék szólni, mert ennek jelentősége úgy gondolom, hogy a jogegységi határozatok között is megkülönböztetett figyelemre tarthat számot. Ennek a jogegységi határozatnak a meghozatalára a Büntető Kollégium vezetőinek indítványára került sor és a döntés úgy szól, hogy a bűncselekmény elkövetésére irányuló szándék felhívás nélküli kinyilvánítása is alkalmas lehet az előkészület megállapítására, bűncselekmény megállapítására. Erre a határozatra az előkészület büntetőjogi fogalmának értelmezésével kapcsolatban került sor, amely a törvény szerint, ha a törvény külön rendeli előkészület miatt büntetendő, aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik vagy a közös elkövetésben megállapodik. Ezek közül a fordulatok közül az elkövetésre vállalkozik törvényi tartalom kívánt értelmezést, mert el kellett döntenet, hogy a szabad akarat alapján, belső elhatározásból történő bűncselekmény elkövetésére irányuló szándéknak a kinyilvánítása, kifejezése önmagában alkalmas lehet-e az emberölés előkészületére, vagy csak akkor, hogy ha ez a felhívás mástól származik és az elkövető azt hajlandó elfogadni. Nos ez a kérdés hamar eldőlt. Az előkészület megvalósul akkor is, hogy ha az elkövető önként, belső elhatározásából vállalkozik másnak a megölésére és erre irányuló komoly elhatározását kinyilvánítja, megismerhetővé teszi. A jogegységi határozat azonban ettől többről is szól, mert ennek okán a Btk. 79. §-ában meghatározott célt szem előtt tartva, hogy tulajdonképpen miről szól a büntetés és a büntető jogalkalmazás, nevezetesen a társadalom védelméről és a megelőzésről, tehát ennek tükrében vizsgálta azt a Kúria, hogy egyáltalán a közölt gondolat értelmezése, a közölt gondolatnak a kinyilvánítása mennyiben valósíthat meg vagy befejezett bűncselekményt, vagy előkészületi magatartást, vagy pedig egyszerűen figyelmen kívül maradhat a jogalkalmazás szempontjából. Ennek vizsgálata során a Kúria kifejtette, hogy minden szándékos bűncselekmény elkövetéséhez tulajdonképpen négy szakasz vezet el. Az első a gondolat, amikor az elhatározás az elkövető tudatában kialakul. Ez nyilvánvalóan a büntetőjogi érdeklődés és a büntető jogalkalmazás számára kívül marad, hiszem a gondolat az nem lehet bűn, legfeljebb Orwellnél olvashattunk erről. Amennyiben azonban már a gondolat tettben vagy szavakban is másokhoz

megcímezve kifejezésre jut, abban az esetben vizsgálni kell, hogy az valamely büntetendő magatartás törvény által büntetendő előkészületét, vagy valamely befejezett verbálisan elkövethető magatartást, esetleg rágalmozást, becsületsértést, zaklatást vagy más bűncselekményt valósíthat-e meg. Az erőszak alkalmazását kilátásba helyező, az ölési szándékot hangoztató és másokat cselekvésre, megelőzésre, védekezésre, elrejtőzésre vagy valahonnan távolmaradásra készítő kifejezések használata ez alól fenyegetés, az erőszakkal való fenyegetés, amely mindenféleképpen veszélyes a társadalomra és büntetést érdemel. A különböző szakaszokat tekintve az a kívánatos, hogy minél kevesebb valósuljon meg belőle, hiszem az előkészület, amelyet a törvény csak különösen veszélyes esetekben rendel büntetni, még nem jelent törvényi tényállási elemet, tehát az elkövető még nem kezdte meg a bűncselekmény véghezvitelét, és amit tesz az a törvényi tényálláson kívül van. Ha azonban egy bűnös szándék, amely esetenként mások megölésére irányul ebben a szakaszban már megreked és az elkövető felelősségre vonására emiatt kerül sor, abban az esetben nyilvánvalóan a veszélyesebb magatartás elmarad, amelyhez nyomós társadalmi érdek fűződik. A jogegységi határozat tulajdonképpen ezt hivatott szolgálni magyarázva a Btk. 79. §-át is, amennyiben a büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el. A jogegységi határozat is azért magyarázza a törvényt a jogalkalmazó számára, hogy ennek értelmezésével és a jogalkalmazás során a társadalomra veszélyes és büntetendő magatartásoktól tartózkodásra késztesse. Felhívja a büntető jogalkalmazó figyelmét arra, hogy ha ez mégis megvalósul, akkor ezeket a magatartásokat a bírósági jogalkalmazás a törvénynek és jelentőségüknek megfelelően kezelje, azokat ne bagatellizálja, hanem a törvény szerint ítélje meg és ha szükséges súlyos büntetéssel, akár ha kell a törvény szigorával. A Kúriának a jogegységet szolgáló tevékenysége, amelyet az ítélkezés által és az ítélkezésben felmerült problémák értelmezésével és eldöntésével szolgál visszahatása is van a jogalkotásra. Ennek egy másik példáját szeretném említeni, amelynek határozatát elvi határozatként a Kúria Jogegységi Tanácsa ennek az évnek az elején tett közzé, de maga a döntés és a bírói gyakorlat produktuma 2017-ben született, és időbelileg megelőzte a jogalkotást, amely a büntetvégrehajtási bíró tevékenységét érinti. Azért kívánom most említeni, mert hír értéke volt a közelmúltban annak, hogy igen súlyos bűncselekmények miatt elítéltek szabadulása olykor a közvéleményt élénken foglalkoztatta. Kérdésként merült fel, hogy súlyos, bestiális kegyetlenséggel elkövetett emberölések elítélteji miért kerülhettek vissza a társadalomba,

nem jelentenek-e arra fokozott veszélyt, mit kell vajon a büntetésvégrehajtási bírónak szem előtt tartania akkor, amikor dönt valakinek az elengedéséről vagy ellenkezőleg arról, hogy továbbra is végrehajtás keretei között kell, hogy maradjon. Nos ebben a kérdésben a bírói gyakorlat értékeit felhasználva mondotta ki a Kúria elvi élel, de maga a döntés egy törvényszéki döntés eredménye volt, hogy a büntetésvégrehajtási bírónak, amikor dönt arról a törvényi feltételről, hogy a büntetés elérte a célját az elkövetővel szemben, illetőleg, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető-e, és ezért helye lehet az elkövető feltételes szabadságra bocsájtásának, nos ennek az eldöntésénél vizsgálnia kell az általa elkövetett bűncselekménynek a jellegét, azt, hogy milyen tartalmú szabadságvesztéssel sújtották, és ebből a szabadságvesztésből milyen tartamot állott ki, illetőleg, hogy milyen tartama van még hátra. A bírósági határozatban kifejtett elvi megfontolásokat a büntetésvégrehajtási törvényt módosító törvény indokolása átemelte azokat a szempontokat, amelyeket a bíróság kimondott, és így került bele a törvény indokolásába, melynek figyelembevétele ugyancsak kötelező a jogalkalmazó számára. Az elkövetett cselekmény vizsgálata nem maradhat el, azt a büntetésvégrehajtási bírónak is vizsgálnia kell a feltételes szabadságra bocsátás eldöntésekor, és ez nem jelent kétszeres értékelést. Ellenkezőleg, mert a Btk. 79. §-ában meghatározott célnak az elérését kell összevetni a tettel, és az elkövetőnek a büntetésvégrehajtása során tanúsított viselkedésével, valamint a további szempontokkal, amelyek egyébként a büntetésvégrehajtásról szóló törvény előír. Tehát az, hogy a 2019. január 1-től a büntetésvégrehajtási törvény, a büntetésvégrehajtási bíró számára a követelményi rendszert egy újabb szemponttal egészítette ki és teszi számára vizsgálandóvá, az egyébként irányadó szempontok mellett, az elkövetett bűncselekmény jellegét és a kiszabott büntetés mértékét végsősoron a bírói gyakorlat által kimunkált szempontoknak a törvényi erőre emelését jelenti és ezt a Kúria pedig a döntésének a közzétételével igyekezett előmozdítani. Még egy gondolatot az előző, a jogegységi határozatra, amely a jogalkalmazó számára adott iránymutatáson túlmenően is aktualitással bír. A közelmúlt eseményei olyan hírrel szolgáltak, amely ugyan csak az élet elleni bűncselekmények egyikét hozta fel és erről szólt. Amelyre ugyan csak érvényes az a szakaszolás, mint minden más bűncselekményre. Tudni illik, hogy elhatározott szándék, gondolat, a szándéknak a kinyilvánítása, majd a véghezvitel megkezdése kísérletként, kísérleti cselekményként kerülhet feltehetőleg majd elbírálásra azaz ügy, amely a hírek szerint egy diák által elkövetett cselekményről szólnak. Annyit

kívánok ehhez hozzáfűzni a jogegységi határozat mellett, hogy az események szerencsésebb alakulása, ha ahhoz járult volna hozzá, hogy ez a cselekmény a szándék kinyilvánításánál megakad és nem megy tovább, nos akkor feltehetőleg ma egy diák, a szülei és a tanárai is sokkal boldogabbak lennének és várhatnák a karácsonyt. Köszönöm szépen a figyelmet!